МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра початкової та дошкільної освіти

Затверджено
На засіданні кафедри початкової та дошкільної освіти
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 28.08 2025 р.)

Завідувач кафедри проф. Мачинська Н.І.

Силабус з навчальної дисципліни «Адаптивна педагогіка та інклюзивне навчання в початкових класах», що викладається в межах ОПП Початкова освіта другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів спеціальності А3 Початкова освіта

Львів 2025 р.

Силабус курсу «Адаптивна педагогіка та інклюзивне навчання в початкових класах»

Назва курсу	Адаптивна педагогіка та інклюзивне навчання в початкових класах
Адреса викладання курсу	м. Львів, вул. Туган-Барановського,7, кафедра початкової та дошкільної освіти
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет педагогічної освіти, кафедра початкової та дошкільної освіти
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	А3 Початкова освіта
Викладач (-і)	Турко Богданна Богданівна, доктор філософії
Контактна інформація викладача (-ів)	Богданна Турко, bohdanna.turko@lnu.edu.ua
Консультації по курсу відбуваються	Вівторок: 11.30-12.00 (кафедра початкової та дошкільної освіти, вул. Туган-Барановського, 7). Консультації можуть бути в день проведення занять (за попередньою домовленістю). Передбачені онлайн консультації в Zoom. Для погодження часу консультацій онлайн слід надіслати запит на електронну пошту викладача.

Сторінка курсу	
Інформація про курс	Курс «Адаптивна педагогіка та інклюзивне навчання в початкових класах» призначено для магістрантів спеціальності А3 Початкова освіта, першого року денної та заочної форм навчання. Курс належить до нормативних навчальних дисциплін; передбачає формування загальних і фахових компетентностей, необхідних для професійної діяльності та для вирішення практико-орієнтованих завдань.
Коротка анотація курсу	Курс «Адаптивна педагогіка та інклюзивне навчання в початкових класах» знайомить студентів із теоретичними засадами та практичними підходами адаптивної педагогіки та інклюзивної освіти в початковій школі. У центрі уваги – особливості розвитку й навчання дітей з різними освітніми потребами, методи індивідуалізації та диференціації навчального процесу, сучасні педагогічні технології підтримки учнів. Розглядаються моделі організації інклюзивного середовища, роль учителя, асистента та команди психолого-педагогічного супроводу, а також шляхи налагодження співпраці з батьками.
Мета та цілі курсу	Формування у студентів системних знань і практичних навичок щодо застосування принципів адаптивної педагогіки та реалізації інклюзивного навчання в початкових класах, що забезпечує рівний доступ усіх дітей до якісної освіти. Завдання: - ознайомити з теоретичними основами адаптивної педагогіки та інклюзивної освіти; - розкрити психолого-педагогічні особливості учнів початкової школи з різними освітніми потребами; - сформувати практичні уміння та навички застосовувати технології індивідуалізації та диференціації навчання; - розвинути навички створення інклюзивного освітнього середовища, що сприяє соціалізації та особистісному розвитку учнів; - забезпечити готовність до ефективної взаємодії з батьками, асистентами вчителя та мультидисциплінарною командою; - виховати толерантність, емпатію та педагогічну гнучкість як ключові якості сучасного вчителя.

Література для вивчення дисципліни	Базова: 1. Адаптивне навчання студентів професії вчителя: теорія і практика: монографія / В. І. Бондар, І. М. Шапошнікова, Т. Л. Опалюк, Т. Й. Франчук ; за заг. ред. В. І. Бондаря. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – 308 с. 2. Войтович А.Ю., Собчук А.А. Організація інклюзивного навчання в загальноосвітній школі. Академічні візії. 2025. Вип.40. URL: https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1778 3. Гаяш О.В Сутність процесів адаптації та модифікації для ефективності навчання учнів з особливими освітніми потребами. 2019. URL: http://zakinppo.org.ua/kabineti/kabinet-doshkilnoi-pochatkovoi-ta-inkljuzivnoi-osviti/inkljuzivna-osvita/2039 4. Золотарьова С. А. Адаптивна педагогіка. Харків: Навчальний посібник. ДБТУ, 2023. 24с. 5. Носенко Ю.Г. (2018). Адаптивні системи навчання: сутність, характерис тика, стан використання у вітчизняних закладах педагогічної освіти. *Фізико-математична освіта: науковий журнал.* 2018. Вип. 3 (17). С. 73–78. 6. П'ятниця-Горпинченко Н. (2022). Концепція системи адаптивного навчання в сучасних умовах. *Вища освіта України у контеусті інтеграції до європейського освітнього простору*, *90*((I) 2), 229-236.URL: https://doi.org/10.38014/osvita.2022.90.22 7. Глінецька, А. І. (2016). Адаптивна система навчання в початковій школі. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.Серія: "Педагогічні науки"*, (14). URL: https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/1092 Допоміжна: 1. Адаптована освітня програма. URL: https://corr.ks.ua/recomm12.htm 2. Галюка О. С., Собчук А. А. Соціальна мобільність учителя початкової школи в умовах інклюзивної освіти. Академічні студії. Серія «Педагогіка». Луцьк: Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, 2021. Вип. 4. Ч.1. С.64-70. URL: http://academstudies.volyn.ua/index.php/pedagogy/article/view/165/155 3. Діти з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому просторі / навчально-методичний посібник /авт.: Н. Ярмола, Л. Коваль-Бардаш, Н. Компанець, Н. Квітка, А. Лапін – К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 208 с.

4. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 18.06.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text
5. Непран А. О. Інклюзивна освіта як умова соціальної адаптації дітей з особливими потребами. *Науковий пошук молодих дослідників. Педагогічні науки.* №1. Частина ІІ. Старобільськ : ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка", 2020. С. 79–85.
6. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ : ТОВ „Агентство „Україна", 2019. 300 с.
7. Прохоренко, Л. І., & Орлов, О. В. (2021). Діти з особливими потребами в умовах кризових викликів: навчання і супровід: Наукова доповідь на вебконференції «Учені НАПН України – українським учителям», 25 серпня 2021 р., м. Київ, Україна. Вісник Національної академії педагогічних наук України, 3(2), 1-8.URL: https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-17-11
8. Соціально-педагогічна адаптація дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. https://ekhsuir.kspu.edu/server/api/core/bitstreams/e95cbdb9-1704-46ac-8dd4-74b1650cbd63/content
9. Сорочан М. (2022). Формування готовності до організації навчання дітей із особливими освітніми потребами: методичні та практичні аспекти Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2023, № 2 (126) 87 формування засобами тренінгової програми. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Вип. 9-10 (123-124).
10. Собчук, А. (2019). Особливості підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи в системі інклюзивної освіти. Педагогічні науки, № 8 (72), с. 78–82. DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-8-72-18.
11. Романюк С. В. (2019). Сучасні технології навчання осіб з особливими освітніми потребами. *Педагогічний пошук.* №1 (101). С. 37–40.
12. Brusilovsky, P., Peylo C. (2003). Adaptive and Intelligent Web-based Educational Systems. I*nternational Journal of Artificial Intelligence in Education.*2003. No13.P.156–169.
13. Peng H., Ma Sh., Spector J. M. (2019). Personalized adaptive learning: an emerging pedagogical approach enabled by a smart learning environment/ *Smart learning Environments.* URL: https://www.researchgate.net/publication/331767551_Personalized_Adaptive_Learning_An_Emerging_Pedagogical_Approach_Enabled_by_a_Smart_Learning_Environment

	Навчальним планом передбачено: денна форма навчання – 4 кредити (120 год)., з них: 16 год. лекційних занять, 16 год. практичних занять, 88 год. сам. роб.
Очікувані результати навчання	Вивчення навчальної дисципліни забезпечує формування: *загальних компетентностей*: **ЗК 1.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. **ЗК 2.** Здатність генерувати нові ідеї (креативність). *спеціальних (фахових) компетентностей*: **СК 4.** Здатність створювати та застосовувати інноваційні технології в навчанні освітніх галузей, визначених у Державному стандарті початкової освіти, в стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях. **СК 5.** Здатність до педагогічного партнерства в професійній та науковій діяльності, саморозвитку та навчання впродовж життя. **СК 6.** Здатність управляти освітнім процесом у сфері початкової освіти, що потребує нових стратегічних підходів, з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності. **СК-10.** Здатність до вирішення проблем, пов'язаних з соціальною адаптацією осіб з особливими освітніми потребами. *досягнення таких програмних результатів навчання:* **ПРН-1.** Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності, уміння/навички розв'язання проблем початкової освіти, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур. **ПРН-3.** Створювати інноваційне інформаційно-освітнє середовище початкової школи, адаптувати його до різних умов реалізації освітнього процесу. **ПРН-7.** Забезпечувати формування громадянських та соціальних компетентностей учнів початкової школи. **ПРН-8.** Вирішувати проблеми, пов'язані з соціальною адаптацією осіб з особливими освітніми потребами. Після опанування навчальної дисципліни студент буде: - *знати* теоретичні основи адаптивної педагогіки в початковій школі; нормативно-правові засади інклюзивного навчання в Україні; сучасні педагогічні технології, методи та прийоми навчання й виховання учнів в умовах інклюзивного середовища; структуру та зміст індивідуальної програми розвитку (ІПР) дитини з ООП; принципи командної взаємодії педагогів, асистента вчителя, психолога, логопеда та батьків у процесі інклюзивного навчання.

	- *уміти* застосовувати набуті теоретичні знання для організації інклюзивного освітнього процесу в початкових класах; здійснювати педагогічну діагностику та визначати освітні потреби учнів; розробляти адаптовані й індивідуалізовані освітні програми, враховуючи можливості й особливості дітей з ООП; добирати ефективні методи та засоби навчання для дітей із різними видами порушень розвитку; організовувати співпрацю між учителем, асистентом, батьками та фахівцями команди супроводу; створювати позитивне, безпечне та підтримувальне інклюзивне середовище у класі; застосовувати технології педагогічного партнерства та індивідуального підходу; здійснювати моніторинг навчальних досягнень і соціальної адаптації учнів з особливими освітніми потребами; формувати толерантність, емпатію та повагу до різноманітності серед учнів початкової школи.
Формат курсу	Денний
Теми	**ДОДАТОК (схема курсу)**
Підсумковий контроль, форма	Залік
Пререквізити	Вивчення навчальної дисципліни ґрунтується на загальнонавчальних компетентностях; для грунтовного вивчення навчальних тем студенти потребують знань із “Педагогіки”, “Психології (загальної, вікової, педагогічної)” та “Основ інклюзивної педагогіки”.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовувати	Лекція, пояснення, інструктаж; інтерактивні методи (робота в малих групах, мозковий штурм), імітаційно-рольова гра (наукова конференція, науковий семінар), мультимедійна презентація, ілюстрування, демонстрування, дискусія, розв’язування вправ і задач, самоспостереження, спостереження, методи контролю і самоконтролю, презентація наукових продуктів, виконання індивідуальних завдань, портфоліо.

ся під час викладання курсу	
Необхідні обладнання	Мультимедійний проектор, фліпчарт, маркери, доступ до мережі інтернет. При змішаному форматі навчання – можливість роботи у програмі Teams.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням: • семінарські / самостійні: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 50 (з навчальної дисципліни передбачено виконання системи завдань, адекватність та повнота розв'язання яких оцінюються в діапазоні від 2-х до 5-х балів. Їх кількість та зміст представлені в схемі навчальної дисципліни. Студенти ознайомлюються з критеріями оцінювання завдань до їх виконання в усній формі або в додатку до завдання. Максимальну кількість балів, які студент може отримати за конкретне заняття, викладач повідомляє на його початку (кількість балів перебуває в діапазоні від 2-х до 5-х). Остаточний бал за кожне заняття розраховується як сума балів за обов'язкові до виконання завдання, а також навчальну активність впродовж заняття (доповнення, відповіді на запитання, активна участь у дискусії, навчальна ініціатива). Студенти повинні бути готові до групового контролю на семінарських заняттях (фронтальне опитування, дискусія, тестовий контроль знань); Академічна доброчесність: Роботи студентів мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Дотримання академічної доброчесності під час вивчення курсу забезпечує обговорення на першому лекційному занятті правил академічної доброчесності, що є виявом наукової культури викладача та студента.

	Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні зайняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.
Завдання до іспиту	Завдання до іспиту складається з двох частин: Завдання 1. Накопичення балів упродовж проведення лекційно-практичних занять – 50 балів. Завдання 2. Підготовка та представлення особистого портфоліо вихователя-методиста ЗДО, 50 балів. Всього: 100 балів.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

ДОДАТОК
Схема курсу

№ з/п	Тема	Форма діяльності (заняття), лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література Ресурси в Інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи адаптивної педагогіки					

1	**Адаптивна педагогіка як галузь педагогічного знання.**	**Лекція, 2 год.**	Бондар В.І. та ін. (2018); Золотарьова С.А. (2023); Носенко Ю.Г. (2018); П'ятниця-Горпинченко Н. (2022).	1. Сутність адаптивної педагогіки як наукової галузі. 2. Історичні передумови виникнення адаптивного підходу в освіті. 3. Принципи адаптивного навчання (індивідуалізація, гнучкість, варіативність, суб'єктність). 4. Взаємозв'язок адаптивної педагогіки з інклюзивною освітою. 5. Роль педагога як фасилітатора адаптивного освітнього процесу.	
2	Теорія адаптивного навчання у професійній підготовці вчителя	Практично-семінарське заняття, 2 год.	Бондар В.І., Шапошнікова І.М. (2018); Brusilovsky P., Peylo C. (2003); Peng H. та ін. (2019).	Особливості формування адаптивної компетентності педагога. Адаптивні системи навчання у вищій школі. Аналіз педагогічних ситуацій. Концепції адаптивних систем навчання у педагогічній освіті.	
3	**Наукові підходи до побудови адаптивного освітнього середовища**	**Лекція, 2 год.**	Носенко Ю.Г. (2018); П'ятниця-Горпинченко Н. (2022);	1. Поняття «адаптивне освітнє середовище». 2. Психолого-педагогічні, інформаційні, технологічні засади створення середовища.	

			Глінецька А.І. (2016).	3. Концепції індивідуалізації, персоналізації та диференціації в навчанні. 4. Структурні елементи адаптивного освітнього простору: фізичне, соціальне, емоційне середовище. 5. Приклади моделей адаптивного навчання (вітчизняні та зарубіжні).	
4	Аналіз моделей адаптивного навчання у сучасній освіті	Практично-семінарське заняття, 2 год.	Peng H. et al. (2019), Носенко Ю.Г. (2018).	Порівняння світових і вітчизняних моделей адаптивного навчання. Підготовка порівняльної таблиці моделей (США, Україна, ЄС) та обговорення ефективності підходів.	
Змістовий модуль 2. Інклюзивна освіта та психолого-педагогічні засади адаптації учнів					
5	**Інклюзивна освіта: поняття, принципи, нормативно-правові засади**	**Лекція, 2 год.**	Закон України «Про освіту» (2017); Порошенко М.А. (2019).	1. Еволюція інклюзивної освіти в світі та в Україні. 2. Нормативно-правова база: Закон «Про освіту», Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю. 3. Принципи інклюзивної освіти: рівність, доступність, толерантність, підтримка. 4. Структура системи підтримки інклюзії в Україні: ІРЦ,	

				команди психолого-педагогічного супроводу. 5. Етичні аспекти інклюзивного середовища.	
6	Психолого-педагогічні особливості дітей з особливими освітніми потребами	Практично-семінарське заняття, 2 год.	Прохоренко Л.І., Орлов О.В. (2021); Ярмола Н. та ін. (2020); Непран А.О. (2020).	Типологія порушень розвитку. Вікові та індивідуальні особливості дітей. Визначення індивідуальних освітніх потреб за коротким описом кейсів (робота в групах).	
7	**Соціальна та освітня адаптація дітей з ООП у освітньому середовищі**	**Лекція, 2 год.**	«Соціально-педагогічна адаптація дітей з ООП»; Сорочан М. (2022).	1. Поняття адаптації: соціальна, психологічна, освітня. 2. Фактори, що впливають на успішність адаптації. 3. Типи адаптаційних труднощів і способи їх подолання. 4. Роль учителя в забезпеченні комфортного адаптаційного періоду. 5. Партнерська взаємодія з батьками в процесі адаптації.	

8	Розроблення адаптаційної програми супроводу дитини з ООП	Практично-семінарське заняття, 2 год.	Ярмола Н. та ін. (2020), «Соціально-педагогічна адаптація дітей…» (2020).	Етапи створення індивідуальної програми розвитку (ІПР)	
Змістовий модуль 3. Технології адаптації та модифікації освітнього процесу					
9	**Адаптація та модифікація навчальних програм і матеріалів**	**Лекція, 2 год.**	Гаяш О.В. (2019); «Адаптована освітня програма».	1. Поняття адаптації та модифікації в освітньому процесі. 2. Види адаптацій: змістові, методичні, поведінкові, часові. 3. Алгоритм розроблення адаптованих навчальних програм. 4. Приклади адаптації змісту різних навчальних предметів (читання, математика, «Я досліджую світ»).	

				5. Співпраця з ІРЦ та батьками під час адаптації програм.	
10	Методики навчання дітей з ООП у початкових класах	Практично-семінарське заняття, 2 год.	Романюк С.В. (2019); Порошенко М.А. (2019).	Дидактичні підходи до формування ключових компетентностей. Використання інтегрованих уроків.	
11	**Адаптивні технології розвитку мовлення, мислення і навчальної мотивації**	**Лекція, 2 год.**	Глінецька А.І. (2016); Золотарьова С.А. (2023).	1. Теоретичні основи розвитку мовлення та мислення в адаптивній освіті. 2. Використання мультимедійних і ігрових технологій. 3. Диференційовані підходи до формування мотивації. 4. Інструменти підтримки пізнавальної активності. 5. Психолого-педагогічні умови розвитку мовлення дітей з порушеннями.	
12	Конструювання дидактичних матеріалів для інклюзивного класу	Практично-семінарське заняття, 2 год.	Гаяш О.В. (2019), Ярмола Н. (2020).	Підбір матеріалів відповідно до потреб учнів з різними ООП. Розроблення комплексу завдань для уроку математики або читання з урахуванням адаптацій.	

Змістовий модуль 4. Педагогічна взаємодія і партнерство в умовах інклюзивного навчання					
13	**Роль учителя та асистента в організації адаптивного освітнього процесу**	**Лекція, 2 год.**	Бондар В.І. та ін. (2018); Сорочан М. (2022).	1. Спільна робота вчителя й асистента: функції, обов'язки, взаємодія. 2. Педагогічна етика й комунікація в інклюзивному середовищі. 3. Моделі співпраці педагогічного персоналу. 4. Розподіл відповідальності під час реалізації ІПР. 5. Приклади успішних практик взаємодії.	
14	Партнерська взаємодія з батьками та командою психолого-педагогічного супроводу	Практично-семінарське заняття, 2 год.	Ярмола Н. та ін. (2020); Прохоренко Л.І., Орлов О.В. (2021).	Моделі співпраці, суб'єкт-суб'єктна взаємодія, педагогічна етика.	
15	**Моніторинг та оцінювання результатів навчання дітей з ООП**	**Лекція, 2 год.**	Бондар В.І. (2018); Романюк С.В. (2019).	1. Принципи педагогічного моніторингу в інклюзивній освіті. 2. Методи та інструменти оцінювання прогресу учнів. 3. Якісні показники розвитку дитини. 4. Використання індивідуальних карт спостережень.	

				5. Співпраця з батьками у процесі моніторингу.	
16	Педагогічний кейс «Інклюзивний клас: вирішення складної ситуації»	Практично-семінарське заняття, 2 год.	Бондар В.І. (2018), Непран А.О. (2020).	Групова розробка алгоритму дій учителя і команди супроводу.	